

Světla Minulosti.

Napsal M. A. ŠIMÁČEK.

Druhdy sešlé stavení bylo i v zevnějšku svým dokonale upraveno a v obou světnicích uvnitř panoval vzorný pořádek a čistota. V každé byla čtyři lůžka, v každé ho skřín a uprostřed veliký stůl. V přístavku měla světnice Zahradková, která tu zastávala úřad hospodyně i ošetřovatelky.

Když doktor s Bettynou vešli, přišla je hned uvítat, i ošetřovatelky pozdravovali a povstávali, ale doktor hned přátelsky je vyzval, aby se nevyrušovali. Některé z nich Bettyna znala: starého Vostřáka, bílého Krejzu, chromou Jermáku. Kynula jim přátelsky hlavou a ptala se, jak se mají.

Když k ní doktor po některých dotazech zas přistoupil, upozornil ji na ložní výpravu, na záclony a polštáře no oknech i na prádlo ošetřovatel.

"To vše jsou Lénynčiny dary a většinou i její práce. O to ona má péči, obstarává to, šije a doplňuje a nad celým hospodářstvím zde vůbec má dozor."

"To je velmi chvalyhodné," — prohodila Bettyna. "Takové nějaké ruské to je."

V tom přistoupila stařena jedna s obávanou hlavou a tvář k doktorovi a třesavým hlasem oznamovala: "Prosím poněkud, milostpane, tam u našeho okna, libějí se podívat, ta klika nic nedrží, nák vyviklaná je, tak že není nic platná, okno nemůžeme jak se patří zavřít, a na hlavu to táhne... A celou noc se okno otláská."

"Zavoláme zámečnicka na to, matičko," pravil doktor, "ten to spraví."

"A ten zvonek, milostpane, libějí se podívat, taky ještě nezvoní z naší světnice —"

"To zarádí při jednom, jen mu to všechno hezky řeknete, já ho sem pošlu ještě dnes —"

"Ale kdyby se libějí sám na to podívat, aby to udělal jak se patří, to se mu musí nakázat —"

Doktor znal starou Novačku, že každou chvíli má nějaké trápení, pro něž nemůže spát, i byl jí tedy po vůli a šel se na tu kliku a ten zvonek do vedlejší světnice podívat.

Když se vrátil, Bettyna již stála se Zahradkovou na síni a vyjímala právě z tobolky desítku a podávala jí ji.

"Nač to?" ptal se doktor.

"I nic. Malý příspěvek pro ty vaše opatrovnice."

"Proto jsem vás sem nezavědl," pravil chvatně a trochu přistěle.

"Snad tu maličkost přijmete? — Nešiju prádlo, nederu perli, ale přispět snad něčím bude mi dovoleno. Mohou jiné, mohu i já."

"Odmítnout ani nesmíme," řekl mírněji, opapanav se. "Děkuji vám jménem všech."

"Ach, žádné obřadnosti. Rádo dáno. Pojďte, prosím vás, už."

Když vyšli, oddechla si Bettyna hlasitě. "Zaplat Pánbůh, že jsme zas venku."

"Proč?"

"Nemám ten pohled ráda. Ne, Tolstojanka by ze mne nebyla. Mě vzruší, rozolí pohled na takové mrzáky a ubožáky. Ne že bych neznávala šlechtnost snahy prokazovat jim dobrodiní, naopak sama ráda přispívá, kde mohu, ale jen ne s nimi přicházet do styku. Každý rok dává nějakou částku — důbrák, zde ji máte, dám ráda, obkřívá v nějakém představení pro ně nikdy jsem neodřekla. Ale tohle to, starat se o zvonky, o kličky, o kočle a povlaky — ne, to bych nedovedla. Dám ráda stovku třeba, ale ani žilberce svého já, svého myšlení, svého světa."

"Ale to není to právě," řekl doktor. "Takovým ubožákům je právě kolikrát přátelská účast na jejich drobných bolestech a starostech a slova útěchy větším dobrodiním, než kdo ví jaký dar hmotný."

"Ach já vím — já také dobře znám entuziasty a zvlášť entuziasty takové osobní dobrodinosti. Znáím ty dámy a těch vládkyň komitétů opíjející se po anglických missas a mistresses a ruských Tolstojankách, navštěvující špitály a axly a posluhující nemocným a mrtlím je předčítáním, ale věřte

mi, je v tom mnoho pokrytectví, a když ne pokrytectví, tak je v tom taková Ultima Thule, když není už možnost jiných radostí a není jiných schopností, tak se vrhnou na takovou veřejnou dobročinnost a přece něčím být, klatat se, že něčím jsem a pro něco žiju, když už vlastně v sobě jsem dožila, neb vůbec neměla, čemu žít."

"Proč se tak rozhorlujete?"

"Nerozhorluji se pranic! Ale ruku na srdce, Carolo, vyčerpává vaše chvilka a vaši snahu tohle starání se o zvonky, o kličky, o prádlo, o ten tucet neb pátuťet těch starých žen a mužů?"

"Ne, vždyť konám také ještě něco jiného —"

"Já vím, ty nedělní besedy s těmi dětmi, ta knihovna, ty přednášky — to jste mi všechno řekl a psal — a to je konec? To vám stačí? Nic víc už v životě necheťte?"

"Není to mnoho, já vím, ale i to málo je lip než nic."

"Rozumíte mi, já to nepodečnuji. Ne, nikterak! Naopak, uznávám všechnu zaslouženost, ale jsou to přec jen drobné starosti. A je to odevzdání svého já těm drobným starostem. Je to rozstřehávání svého já do takových klik, zvonků, perlin, hrnečků a já nevím čeho všeho. Rozumíte mi, co chej říci. Hledte, boháč nějaký založil nemocnici, nebo axyl, nebo školu. Dobrá. Ale starost o to provedení, o tu správu předá zřízencům, placeným silám ty na to stačí, a sám se nevyčerpá v starostech o každý hřebík, nerozpítl se v tom. Udržel své já k jiným věcem, k novým plánům, udržel je radostem svého života, k využití také jiných sil jeho —"

"Já vám rozumím. Nebudu nikterak vám odporovat ani tím, že by přesahovalo naše prostředky, kdybychom se sami neujali správy a vzdali se těch i nejdrobnějších starostí o ten náš útěšec. Řeknu jen: nebyl by, kdybychom to nedělali. — Vy jste dramatická umělkyně, a kdybyste měla se oddat takovým malicherným starostem, trpělo by tím vaše umění, rozptýlila byste se, odpoutala byste část a snad většinu sil od něho a rozstřehala ji do takových malicherných starostí. Tak vy to efitte, s toho stanoviska mluvíte. Ale co já? Co já při tom ztrácím? Já nejsem umělec ani vědec —"

"Ale byly ve vás síly, které mohly být lip využity, které se mohly vzepnout a soustředit k něčemu vyššímu," přerušila jej Bettyna.

"To je otázka?"

"Máte kolegy, kteří jsou dnes universitními profesory, jiné, kteří jsou vynikajícími spisovateli?"

"Mám. Ale nechme vysvětlování. Cheťte mi jedním slovem říci, že jsem zůstal malým člověkem. Že si teď tady hraji s tím chorobincem, s těmi besedami s dětmi a tak dále a tak dále, že je to sice zasloužené, ale že jsem tím už vlastně hotov. Necheťte se s tím smířit, že mi to stačí. A přec vám musím říci: stačí mi to. Stačí to vyplnit můj život. Není ve mně ani zblá zavisť oproti těm, kdo dostoupili výš než já. Naopak já vím, že jsem spokojenější než oni. Nebylo ve mně dosti pronikavé síly —"

"Žena vám scházela, která by vás podněcovala, která by byla měla etičnost —" přerušila jej Bettyna.

"Možná... A kdož ví, kam by i to bylo dospělo. Konečně já nechtuji ničeho, a to je to hlavní. Jsem klidná, Bettyno, klidnější jistě než vy. A když jdu mezi ty své neduživé ošetřovance, když vidím, že jsem jim vskutku posloužil, prospěl, a vidím, že jim i dál budu užitečen a když sedím v neděli mezi tou svou drobtinou a vidím jejich upjaté k sobě oči, věřte, mi, že tak mám srdce radostně zahřáto a uspokojeno, že by ten nedočeký doktor neměl s nejdůležitějším ze svých bývalých kolegů. Jen toho jediného lituji, že dřív jsem nevytoupil ze sebe, že sám jsem se uzavřel těm radostem, jsa zavřít jen do svého vlastního lidského já."

"A teď jste od něho úplně odpoúlán?"

"Ano!"

"Bylo to celkem dobře, jak jsem vám radila," pravila Bettyna po delší pauze a pohlédla mu důvěrně do očí. "Žijete spokojeně s Lénynkou?" — usmála se.

"Ano."

"A závazky nenastaly —?"

"A nenastanou."

"Jak to? — Platonika přec ne?" usmála se znova.

"Ne. — Jsem lékař, ví to."

"Tím lip... Zůstane volný, svobodný?"

"Dvě léta uplynula, vypršela již lhůta, Bettyno. Cheťte mi dát novou?"

"Teď? — Kdy cesta má jít vzhůru? — Ne, nebojte se, Carolo. Neobráťte! Žijte dál v tom svém klidu, jak žijete, když vám dostatečně. Já nemám touhy mít cizího a schraňovat peří — Ale každý rok mi dovolíte přec něco poslat těm vašim chráněncům?" opravila ihned trochu výsměšný tón těch několika předeházejících slov.

Doktor odpověděl jen nemým nadzvednutím klobouku.

Šli chvíli vedle sebe mlčky. Až teprv když už docházeli k mostu, ozval se opět doktor:

"A proč jste mi vůbec lhůtu kládla? Bylo to tenkrát míněno upřímně?"

"Vy jste myslil?" usmála se Bettyna.

"Pochyboval jsem hned, a později čím dál tím více. Ale proč jste to tedy činila?"

"Protože jsem se domnívala — povím vám to přímě — že zjednotvím vám život vedle Lénynky, že učíte nudu a prázdnotu, že vás bude draždit její — no, nezdobte se, že to přímo vyslovím — její uzavřenost pro kruh vašich nejvlastnějších myšlenek — a že vyvstane ve vás touha po něčem jiném, takové, jakou bych si byla přála vedle vás vidět. Chtěla jsem, abyste si nebral možnost rozsvítit nové světlo u svého života."

"Tedy vědomá lest to byla?"

"Ale zděla se mi povinností vůči vám."

"Jsem, Betty, spokojen, jak žiju. A mám Lénynku rád," pravil chvatně, změkklým a jako prosbou prochlým hlasem. "Nechci žádných nových světel."

"A což vaše konflikty, Carolo?" tise řekla Bettyna, zavěšuje se do jeho lokte, a v jejím pohledu zaplátl takový třepotavý úsměv.

"Není už žádných,"

"Byly tedy?"

"Byly."

"A vy jste se přes ně přehoupil?" zasmála se vesele. "To je nejlepší, Carolo!"

"Nepřehoupil. Zpracovával jsem je v sobě, a mé svědomí s nimi poetivě bojovalo."

"A podlehlo!" zasmála se opět.

"Nepodlehlo."

"Také nevítežilo?"

"Není vítězů ani poražených v tom zápasu. Jen usmíření. Nejdů středem cesty, ale nejdů také hříchem."

"Jak to?"

"Přemýšlel jsem mnoho a mnoho o životě nejen svém, ale na příklad i Fabiánově i tisíců a tisíců těch jiných, kteří přišli a přicházejí do podobných konfliktů jako já, nebo jako nebožtík Fabián. I o Lénynčině, che-li být upřímný. A nalezi jsem uspokojení v takovém názoru." Snižil hlas a mluvil rychle a důtklivě.

"Ethiky všech náboženství i filosofických soustav podobají se napáim sehemat lidského života. — Zákony a zásady mravní jsou na těch mapách vyznačeny jako přesné narysované čáry. Theoretické pohledy pak i v životě na zásady mravní dle těch map jako na struny natažené přes propasti hříchů neb zloby. Vidí jen princep jako drát napjatý na tyrech theorii neb víry. Každým šlápnutím vedle bys srazil vaz, neb zlomil úd, neb aspaň odnes' pohmoždění. Po napjatých drátech chodit, mohu se však odvážit jen akrobati. Mohou být takový odvážit, ať se jim říká asketi, nebo fanatikové, neb apoštoli, na jméno nesejde. I po rukáech na drátu by dovedli chodit. Pro potřebu celku nesmějí být však mravní principy diktované vírou, filosofii nebo potřebou společnosti takovými nad srázy nataženými dráty. A nejsou ani ve skutečnosti. Jsou

50,000 KNIH

Vypráví jak možno vyléčit se doma

Zdarma Pro Muže

Obiluje skládání vědomostí a vypráví o všech těch věcech soukromého záu, které každý muž, mladý neb starý, bohatý neb chudý, svobodný neb ženatý, nemocný neb zdravý má by vědět a následovat. Dobrá, spíšinná rada obilována v této knize zdarma jest nezecenitelná. Pakliže druzí doktoři nedosáží úspěchu navracení Vašeho zdraví, síly a svěsti, nečtrávejte odvahu — nezdávejte se, ale zašlete pro toto Velkého Vědce ku Zdraví.

ZAŠLETE TENTO KUPON NA KNIHU ZDARMA DNES.

Toto nezavazuje Vás úplně k němu. Nezašleme žádných leků, pouze objednané a zaplacené. Kniha tato zašlána jest Poštou vplacenou v Jednoduchém salemém obalu, tak že nikdo neví čeho obsahuje.

DR. JOS. LISTER & CO., 5 58, 208 N. FIFTH AVE., CHICAGO, ILL.

Fánové: Laskavě zašlete mi obratem pošt. vplacenou Velí Knihu zdarma pro Muže. Toto úplně nezavazuje mě k němu.

Jméno _____
Adresa _____

schůdnými cestami, kteréž pouze na těch mapách v ethikách náboženství a filosofických soustav se jeví jako pftenké čáry, ať již správné neb nesprávné, skutečné neb vymyšlené. Schůdná cesta musí být tím širší, čím více lidí po ní kráčí. V průmětu na mapách sůžuje se ovšem na vlasovou čáru, která geometricky zpět promítruta, by protínala skutečnou cestu asi ideálním středem. Kdo tím středem bez úchytky po té cestě jde, jde snad nejsprávněji, lejdeálněji. Ale v pravo a v levo od toho ideálního středem nesmí být ještě hřích a není také. Jsou a musejí být jakási hranice, za nimiž teprv je příkop s bahnem neštěstí. Uchýlím-li se od toho středu, nemaje krok dost pevný, nekácím se ještě v propast zavřené, nemusím se sám ještě zatracovat aniž být zatracován, třeba přísní pravověrci vypínali se nade mne a zdvihali pěst. Ale jsou krátkozrači! S čím vyšší shovívavostí se kdo na tu cestu dívá, tím — třeba byla sebe širší — se mu více úží, i proud lidí na ní se sbližuje a srazí. A kdo by dostoupil nejvýše, tomu i ti, co jdou na samém kraji jejím, splynou s těmi, co jdou přesně středem, a vše se smrskne v jednu mathematickou linii. A tato nejvyšší shovívavost je tam, kde je Bůh!"

Doktor pronášel všechny tyto věty rychle a jistě, jakoby je četl. Bylo zřejmo, jak každá z nich je dávnou hotova a jak ustálen je postup jejich. Byly dokonale vybraným útvarem v jeho duši, dovršenou stavbou.

IV.

"Tak vy jistě odjedete?" optala se stará paní poslední Bettyny, když tato se s ní třetího dne z rána loučila. "Nic vás tu nemůže zdržet, slečno?"

"Nic, milostpaní. Viděla jsem Tonouše, Carola i vás, a odjíždím šťastna, že jste zdraví a spokojeni."

"A proč tak pospícháte? Po dvou letech přijedete, a na dva dny!"

"Jednu do Švýcar, milostpaní."

"Sama?"

"Ne, se společností. Rodina barona Heima a jeho bratr. Ti, co jsem s nimi byla loni ve Švédsku, jak jsem vám vypravovala. Jsou příbuzní našeho intendanta."

"A přijedete na přesrok?"

"To nemohu dnes vědět, milostpaní. Mám teď méně svobody než dřív. Společnost residenční mi ji ubírá. A při mém povolání a postavení není možno se jí sřici neboť ona udržuje na výši a může dát dostoupnout ještě výše."

"A to je vaše touha, slečno Bettyno?"

"Můj oči, milostpaní!" skoro protestně řekla Bettyna.

"Výš a výš... a já už jen níž a níž," pronesla po chvíli stichlým a ztrpkým hlasem stará paní. "A jednou se přec setkáme... No, bez výčitky — ja"

"Myslím, že byste se ani nyní nusetkal už se žádným větším odpoem," pronesla po krátké pauze opět dřívějším lehkým, rozprávkovým tónem Bettyna. "Stará paní oceňuje velmi spravedlivě Lénynčiny dobré stránky."

"Ale souhlas by to přec sotva byl —" namítl doktor.

"Betto," ozval se náhle rozvrouceným hlasem a zvolnil krok, až se konečně na okamžik zastavil, "víte, že se ve mně dostavuje k ní ta láska, při níž po myšlení, že by mohla směřit, že by mohla odejít, naplňuje mě nepokojem a bází? — Ona je dobrota sama. Její celý život byl jedinou službou jiným. Ona se s tím určením už narodila a chápa-la to jako svůj úkol hned od malička. A konala jej bez protestů, odevzdaně, ráda. K čemu sám jsem dospěl po dlouhých zápasích se svým já, k odpoutání se od sebe a službě jiným, to byla

hned od začátku cesta jejího života. Neměla konfliktů, neměla bolestí, sloužila a slouží, pomáhá, blaží, a klidno je v ní, klidno je a jasno u ní. Kus duše Alešovy a Karamazových v ní vězí."

"Carolo, s těmi konflikty a zápas, jež ve vás byly, jste byl bohatší, než jste teď. Duch váš byl silnější. Ochudil jste se a ani to už nepozorujete," pravila vzácně le Bettyna a pohlédla naň úkosem, ale s úctami.

"Dobrym být, dobro chít a dobro činit je poklad největší. Nic se mu nevyrovná. Něčeho více není třeba pro celý život lidský," pravil doktor pozvednutým hlasem a s očima ovlhlyma, ale zářícíma.

"Je vás škoda, Šarlíčku můj! Ale pomoci, myslím, už vám není," odvětila po chvíli Bettyna změkkle, skoro smutně.

"A v tom že není, že to tak již zůstane a musí zůstat, je právě mé štěstí. I já mám v srdci teď klidno a vyjasněno," pravil doktor živě a pln přesvědčení.

V.

"Kam odjela drážďanská tetička, babičko?"

"Na vysoké hory, Tonouši."

"A co je na těch vysokých horách?"

"Led a sníh, ale je vidět daleko a daleko."

"A proč tam šla, babičko?"

"Libí se jí tam, Toníčku."

"Vie než u nás?"

Světla Minulosti 5—K

"Jistě víc, dítě moje."

"A vrátí se zas?"

"To nevím, dušinko drahá."

"Já myslím, babičko, že se na mne hněvá?"

"Proč myslíš?"

"Ptala se mne, koho mám radši, zda-li ji nebo tetičku Lénynku?"

"A kdy se tě ptala?"

"Včera, když jsem s ní byl sám v zahradě."

"A ty jsi řek'?"

"Že ji mám rád, ale tetičku Lénynku přec radši, protože je pořádk u nás a neodejde. — Vid, že neodejde, babičko?"

"Neodejde, Toníčku. Já řeknu jí a řeknu tatínkovi... Kdo by tě měl vedle něho radši, dítětko moje, až já jednou odejdu, než ona? — Sám Pánbůh snad to tak chtěl mít. Jdi, zavolej mi sem tatínka..."

KONEC.

ko křesťaně..." dodala tepleji.

Brada se jí roztřepala, a sevrklé rty se chvěly v silném pohnutí.

"Provázej vás Pánbůh," trhavě se z ní prolomilo.

Bettyna se sklonila, aby jí políbila ruku, ale stará paní nepřipustila:

"Vy — taková velká, k výš stoupající dáma — a já taková ož nad brobem —!" pronesla zvolna, ale již pevněji. "A jsem ráda, jsem ráda... Ale matka jste přec, Bettyno, a já taky. — Já jiná a vy jiná! — A kdo ví, která při smrti šťastnější... — Kdo ví! — No... bez výčitky už — vidím vás, Bettyno, beztoho naposled..."

Políbila jí na čelo a zaplakala.

V.

"Kam odjela drážďanská tetička, babičko?"

"Na vysoké hory, Tonouši."

"A co je na těch vysokých horách?"

"Led a sníh, ale je vidět daleko a daleko."

"A proč tam šla, babičko?"

"Libí se jí tam, Toníčku."

"Vie než u nás?"

Světla Minulosti 5—K

"Jistě víc, dítě moje."

"A vrátí se zas?"

"To nevím, dušinko drahá."

"Já myslím, babičko, že se na mne hněvá?"

"Proč myslíš?"

"Ptala se mne, koho mám radši, zda-li ji nebo tetičku Lénynku?"

"A kdy se tě ptala?"

"Včera, když jsem s ní byl sám v zahradě."

"A ty jsi řek'?"

"Že ji mám rád, ale tetičku Lénynku přec radši, protože je pořádk u nás a neodejde. — Vid, že neodejde, babičko?"

"Neodejde, Toníčku. Já řeknu jí a řeknu tatínkovi... Kdo by tě měl vedle něho radši, dítětko moje, až já jednou odejdu, než ona? — Sám Pánbůh snad to tak chtěl mít. Jdi, zavolej mi sem tatínka..."

KONEC.

Krásné čtení zdarma!

Píše o ukázková čítala a sestly mezi Lidové knihkupectví a zastlatelny úvod 81-17

SLAVIA

405 E. 79. Str., NEW YORK. Jednatel pro české osady přijimom.

DR. J. W. NOVÁK,

ČESKÝ ZUBNÍ LÉKAŘ

Pokoje č. 4. Continental Block, 15. a Douglas ul.

Resoloutně vřabováváni sub. Bolavé zuby lódm a vyplněni, by staly se spůsobivými k přirozené službě. Rozvíkavé zuby upraveny. Krvácující a nemocná dásně vyčlím a přivedu do přirozeného stavu. Člověk bez zubů nezvyklí si pšák. Scházetel zuby zahradim a upravím tak, že nikdy nevyvpadnou. Uměle zuby zhotovují poměrně, aby hodily se do vašich úst a jsou tak dokonale, že vyhlíejí jako přirozené. Měl byste si nechat prohlédnouti a vyčlím zuby nejmenší jednou do roka. Všechna práce je saručena.

Telefon úřadovny, Douglas 5077. Resolence 915 William ul. tel. Douglas 6019.